Riksförsäkringsverkets allmänna råd

ISSN 1404-563X

Riksförsäkringsverkets allmänna råd om sjukersättning och aktivitetsersättning;

RAR 2002:17

beslutade den 16 december 2002.

Riksförsäkringsverket beslutar om följande allmänna råd.

Till lagen (1962:381) om allmän försäkring

7 kap. 1 § fjärde stycket

Innehållet i bestämmelsen

Om arbetsförmågan kan antas vara nedsatt under en begränsad tid skall sjukersättning utges för viss tid (tidsbegränsad sjukersättning).

Allmänna råd

Ett beslut om tidsbegränsad sjukersättning bör omfatta en period om längst tre år.

7 kap. 2 § första stycket

Innehållet i bestämmelsen

Försäkrad, vars arbetsförmåga är helt eller i det närmaste helt nedsatt, får hel sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Allmänna råd

Vid bedömningen om den försäkrade trots viss begränsad arbetsförmåga är berättigad till hel förmån bör försäkringskassan beakta följande. För bedömning av arbetstiden bör utgångspunkten vara ett heltidsarbete i den sysselsättning, det uppdrag eller det förvärvsarbete den försäkrade kan utföra. Arbetstiden bör inte överstiga en åttondel av ett sådant heltidsarbete. Arbetsinkomst som inte överstiger en åttondel av den normala inkomsten på heltid i den sysselsättning, det uppdrag eller det förvärvsarbete den försäkrade kan utföra bör inte påverka rätten till hel förmån.

7 kap. 3 § första stycket

Innehållet i bestämmelsen

Vid bedömningen av i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall beaktas den försäkrades förmåga att försörja sig själv genom sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Bedömningen skall göras efter samma grunder oavsett arten av den föreliggande nedsättningen av prestationsförmågan. Med inkomst av arbete likställs i skälig omfattning värdet av hushållsarbete i hemmet.

Allmänna råd

Om en försäkrad på grund av sjukdom minskat sin arbetstid skall vid bedömningen av hans eller hennes förmåga att försörja sig själv beaktas om minskningen av arbetsinkomsten står i proportion till arbetstidsminskningen.

Vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning för egenföretagare bör

värdet av det arbete företagaren själv utför bedömas med ledning av vad han eller hon måste betala någon annan person för att få arbetet utfört. Vid beaktande av rörelseinkomster bör hänsyn tas till att dessa kan vara att anse som kapitalavkastning i skiftande utsträckning. Dessutom bör hänsyn tas till att rörelseinkomster kan vara starkt konjunkturkänsliga och i vissa yrken vara beroende av förhållanden som en företagare inte kan råda över.

För att hushållsarbete i hemmet skall påverka bedömningen av rätten till sjukersättning och aktivitetsersättning bör utredningen visa att arbetsinsatsen skulle kunna utnyttjas i ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete och att den försäkrades arbetsförmåga därmed inte kan anses vara helt eller i det närmaste helt nedsatt.

7 kap. 3 § andra stycket

Innehållet i bestämmelsen

Om det finns särskilda skäl för det får försäkringskassan vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning beakta den försäkrades ålder samt den försäkrades bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter. Bedömningen av arbetsförmågans nedsättning enligt första stycket skall göras i förhållande till ett heltidsarbete.

Allmänna råd

Försäkringskassan bör i sin bedömning av arbetsförmågans nedsättning väga in andra faktorer än rent medicinska endast när den försäkrades arbetsförmåga av medicinska skäl är nedsatt med minst en fjärdedel i ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete.

Ju längre tid den försäkrade har kvar till den allmänna pensionsåldern desto starkare faktorer bör krävas för att hänsyn skall tas till hennes eller hans ålder vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning. Om den försäkrade är under 60 år bör det finnas andra mycket tungt vägande omständigheter som tillsammans med åldern försvårar försörjningsförmågan.

Det förhållandet att äldre arbetskraft kan vara dåligt efterfrågad på arbetsmarknaden bör inte ensamt leda till att en rimlighetsbedömning görs.

Med heltidsarbete bör avses en arbetstid om 40 timmar i veckan om det inte finns kollektivavtal inom arbetsområdet som anger annat.

16 kap. 1 § tredje stycket

Innehållet i bestämmelsen

Uppbär en försäkrad tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning, får den tid för vilken förmånen skall utges förlängas utan att ansökan har gjorts.

Allmänna råd

Försäkringskassan bör förlänga tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning utan ansökan endast om det finns särskild anledning till det. En särskild anledning kan till exempel vara att den försäkrade saknar sjukdomsinsikt.

16 kap. 7 § första stycket

Innehållet i bestämmelsen

Om arbetsförmågan väsentligt förbättras för en försäkrad som uppbär sjukersättning eller aktivitetsersättning, skall förmånen dras in eller minskas med hänsyn till förbättringen. En försäkrad som regelbundet och under en längre tid har uppvisat en arbetsförmåga som han eller hon antogs sakna när beslutet om sjukersättning eller aktivitetsersättning fattades skall därvid, om inte annat framkommer, antas ha en väsentligt förbättrad arbetsförmåga.

Allmänna råd

För att det skall anses vara frågan om en längre tid bör arbetsförmåga ha uppvisats under en period om minst tre månader.

16 kap. 20 § första och fjärde stycket

Innehållet i bestämmelsen

Sjukersättning och aktivitetsersättning skall inte betalas för tid efter det att den försäkrade under 60 dagar i följd varit frihetsberövad på grund av att han eller hon är häktad, intagen i kriminalvårdsanstalt eller är intagen i ett särskilt ungdomshem för att där verkställa sluten ungdomsvård enligt 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Försäkringskassan får medge en nära anhörig, som för sitt uppehälle är beroende av den försäkrade, rätt att helt eller delvis uppbära sjukersättning eller aktivitetsersättning som enligt första stycket annars inte skall utges. Utbetalning av del av förmån till nära anhörig skall i första hand ske från den inkomstrelaterade ersättningen.

Allmänna råd

Om den nära anhöriges inkomster (inklusive egna tillgångar och socialförsäkringsförmåner) efter skatt understiger det belopp som framgår av Riksskatteverkets årligen utgivna allmänna råd om bestämmande av förbehållsbelopp vid utmätning av lön m.m., bör han eller hon anses vara beroende av den försäkrade för sitt uppehälle.

Vid bedömningen av en nära anhörigs behov av hela eller del av den tillfälligt indragna sjukersättningen eller aktivitetsersättningen bör vägledning hämtas från nämnda allmänna råd. Beloppet (efter skatt) som utbetalas till den anhörige bör tillsammans med den anhöriges egna inkomster inte understiga det förbehållsbelopp som framräknas på sätt som framgår av nämnda allmänna råd. Det bör dock inte överstiga hela den tillfälligt indragna ersättningen.

20 kap. 2 a § första stycket

Innehållet i bestämmelsen

Om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning finns, men det det finns sannolika skäl för att sådan rätt finns, skall försäkringskassan besluta att ersättning skall betalas ut med ett skäligt belopp om detta är av väsentlig betydelse för den försäkrade (s.k. provisoriskt beslut).

Allmänna råd
Försäkringskassan bör inte provisoriskt bevilja sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning och aktivitetsersättning för längre tid än tre månader om inte särskild utredning måste avvaktas. Ett nytt provisoriskt beslut bör därefter endast fattas om det inträffar omständigheter som försäkringskassan inte kan påverka.

20 kap. 3 § andra stycket
Innehållet i bestämmelsen
Vägrar en försäkrad utan giltig anledning att genomgå sådan behandling, utredning eller rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b och 8 a §§, 7 kap. 3 b § eller 22 kap. 4, 5 och 7 §§ får sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning helt eller delvis tills vidare förvägras honom eller henne, under förutsättning att han eller hon erinrats om denna påföljd.

Allmänna råd
En erinran bör vara skriftlig.

Till förordningen (1998:1773) om ersättning vid särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning

2 §
Innehållet i bestämmelsen
Ersättning skall betalas från den allmänna försäkringen
1. vid anställning med lönebidrag med ett belopp som motsvarar lönebidraget, och
2. vid anställning hos Samhall Aktiebolag med ett belopp som motsvarar kostnaden för lön och andra förmåner enligt kollektivavtal samt avgifter som skall betalas enligt socialavgiftslagen (2000:980) och lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.

Ersättningen betalas ut av den allmänna försäkringskassan efter särskild framställning. Ersättning enligt 1 betalas till länsarbetsnämnden. Ersättning enligt 2 betalas till Samhall Aktiebolag.

Allmänna råd
Om försäkringskassan betalar ersättning enligt förordningen och den försäkrade byter sin anställning från anställning hos Samhall AB till lönebidragsanställning eller omvänt bör ersättningen fortsätta att betalas. Försäkringskassan bör då betala ersättningen enligt vad som gäller för den nya anställningsformen.

1. Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 januari 2003.

2. Genom dessa allmänna råd upphävs Riksförsäkringsverkets allmänna råd (AR 1998:16) Förtidspension enligt lagen om allmän försäkring. Bedömning av rätt till förtidspension/sjukbidrag samt (AR 1996:4) Förtidspension enligt lagen om allmän försäkring (AFL). Beräkning av pensionens storlek.

RIKSFÖRSÄKRINGSVERKET

ASTRID CHRISTIERNSSON

Karin Mattsson